

tudi častilec Muz, je ustanovil literarni krožek »Hydropathes« in »Chat Noir«. Sin pa je nastopil s pesniško zbirko *la Mille et Unième Nuit*, potem izdal snopič pesmi v prozi *En habit de Mezzetin*, da ne omenjam kritičnih monografij o pesniškem prvaku Paulu Fortu in prvakinji grofici de Noailles ter o knezu nevezane besede, Anatolu Francu. Pozabiti ne smem politične satire *Soliveau ou le Parfait Parlementaire*. Venčano pa je bilo šegavo in šaljivo delo *le Parfait Plagiaire*. Da bi se izkazal vrednega mladih lavorik, je takoj nato dal na svetlo dve novi, nežno ironični knjigi: *le Calendrier du Plaisir* in *l'Art d'accommer les Classiques*.

Društvo *Amis des Lettres françaises* je pod predsedstvom bivšega naučnega ministra L. Bérarda poklonilo 5.000 frankov P. Bostu za njegov prvi roman *Homicide par imprudence*. Pierre Bost, 23 letni izredni profesor filozofije, doma iz Garda, je v zadnji sezoni pozornice *Vieux Colombier* dosegel lep uspeh s štiridejanko *l'Imbécile*. Zapletek in namenoma preprosti slog njegove proze ovajata dragocene darove.

Vélíka slovstvena nagrada alžirske vlade (5.000 frs) je osrečila Louisa Lecoqa za študijo o domačih afriških krogih in čarovništvu. Naslov je posnet po začetku arabske rotilne formule zoper urok: *ramsa filajnek*. Lecoq je prvič nastopil pred leti s Hagelom z uspelim romanom: *Broumitche et le Kabyle*. Kesneje sta oba pisca obelodanila *L'Empire du Monde*, roman modernih afriških pustolovščin, ter fantazijo o vojni: *Sid Korab Surcorbeau*. Sam zase pa pripravlja Lecoq sedaj roman *Caïn* in se v literarnem mesečniku *Afrique* poteza za severnoafriške zahteve.

Največjo vsoto — 100.000 frankov — znaša pač *prix Oziris*: mila usoda jo je naklonila članu Francoske akademije Jeanu Richepinu iz Medeje v Alžeriji. Čvrsti in čili stavec, roj. 1849., je pesnik, dramatik, salonski prekucuh in mamilec ženskih src. V Parizu, kjer »ena polovica prebivalcev prireja drugi polovici javna predavanja«, je on najboljši govorčín, čarobno vam razpravlja o vsem, o morju, Alpah, ljubavi, slavčku, Cezarju Borgii, romantični slutnji, o življenju čebel, hodi predavat po deželi in na vse strani preko morja. V mlajših letih je objavil kakih šest pesniških snopičev revolucionarne vsebine kot *Chanson des Gueux*, *Blaspèmes*, nad deset igrokazov ter še več romanov in povesti, izmed katerih je *Priča sa drugog sveta* nedavno izšla v cirilici. Mimorede naj navedem *prix Flaubert*, ki ga je osnoval neki svilar pod jako navadnim meščanskim imenom Dr. Durand. Nagrada se je razdelila med tri avtorje, katerih eden (*Guérinière*) je bil slovstvenim slojem docela neznan. Njegov spis o nekem španskem dvorskem sujetu je od sile plehka istorija, tako da so se resni kritiki čudili takšni izberi. *Séasoma* pa je prišlo na dan, da sta odlikovanec in osnovelec Flaubertove nagrade ena in ista oseba!

To še oddaleč niso vse nagrade: nedavno se je ustanovil še *Prix littéraire de l'Ile-de-France*. Vendar nisem se nakanil o vsem na drobno po-

ročati. Zaključim naj z nagrado »brez imena«, za katero se je potegovalo dvanajst avtorjev, med njimi ugledni Švicar C. F. Ramuz (*La Guérison des maladies*) in P. Valéry (*Variétés*). Odnese! pa jo je Rumun Panait Istrati za roman *Oncle Anghel*, ki ga je prevel neumorni literarni Sherlock Holmes, Léon Treich. Stric Angel je zgodba rumunskih hajdukov ob Donavi. Življenje pred sto leti na rečenih tleh nam je živeje predstavljeno v tem umotvoru, nego nam bi ga mogel predstaviti najbolj učeni zgodovinar. Po številnih člankih v *Figaru*, *Journal des Débats*, *Europe Nouvelle*, *Information Universitaire* i. dr. A. D.

OCENE.

Ivo Šorli: **Golobovi**. (Novela.) 1924. Založila Goričar in Leskovšek, knjigarna, Celje.

Šorlijeva novela »Golobovi« — o da bi sličila Saltykova Golovljevim! — je izšla brez vsake oblikovne slovesnosti. To me je presenetilo, ker podobnega pri Šorliju nisem vajen. Omen! Stoji, da se je sicer Šorli rodil kot pripovednik, da ima svoj slog, svoj obraz, svojo tehniko in svoj intuitivni svet. V polnokrvnega oblikovalca pa se ni razvil. Tolminska mu pač dehti, Štajerska v Golobovih je celó brezbarvna. Tolminci mu pač žive, Golobovi pa so komajda rahlo oživljene lutke, ki jim gonečega motvoza vrvic pisatelj ni skril. Golobovi so nezrel, nedovršen koncept. Šorli ni segel s svojo razumarsko širokostjo moralizirajočega značaja ne v dušo ne v fiziologijo, komaj da v nakazan tema: da pove Tinica svaku Tončku svojo željo, naj ji bo brat, da Tonček pozneje sam to hoče biti, a je Tinica dozorela: »Ne, mojega moža brat mi bodi!« Kaj pa najdem o štilizmu: »In potem je ostala Tinica sama na njivi. Ogledala se je na vse strani in prav ta beseda sama se ji je zganila v duši? Papirstvo! Pa lagodno, komedijsko banalno vpleteni agonist Julček! »Gromska strela!« bom dejal, Šorli bi také ne smel! Pa je! Zato pa so »Golobovi« izšli také brez vsake knjižne slovesnosti. Niso v sorodu Finžgarjevim v »Pre-rokovani«. Dr. I. P.

Simon Gregorčič. (Antologija.) Uredio, predgovor i rječnik napisao dr. Antun Barac. Zagreb, 1924. — V zagrebški zbirki »Naši pjesnici« je izšla kot št. 7 tudi antologija Gregorčičevih pesmi. Kot št. 2 je bil izdan Prešeren (uredil dr. J. Glonar). Za nas je to zelo razveseljivo dejstvo, da so se Hrvatje začeli slednjič vendar enkrat tudi za nas zanimati, kakor smo se mi zanje že davno. — Urednik je sprejel iz vseh štirih zvezkov samo 44 lirskih pesmi, ki jih je smatral za najbolj značilne. Razvrstil jih je — kakor sam pravi v uvodu — »po nekih psiholoških vezéh«, tako da tvorijo neke prehode. Jaz tistih tajnih vezi ne vidim. Na prvem mestu n. pr. stoji »Daritev«, a šele daleč doli »Sam« in spet še niže »Življenje ni praznik«, dasi sodijo vse tri tesno skupaj. Istotako so razmetane »Lastovkam«, »V mraku« ter »Človeka nikar«, ki so vse tri izraz pesnikovega svetožalja. In da je to imel v veliki meri od svojega učitelja in vzornika Stri-

tarja, o tem urednik ne črhnje niti z besedico. Tudi se ni ravnal po znanem pravilu: »Willst den Dichter du verstehen...« Predstavil naj bi bil Hrvatom rojstni kraj Gregorčičev z večjo ljubeznijo, potem bi se bolje umele »Veseli pastir«, »Pastir« itd. Še najboljši izobrazenci nimajo pojma o krajih, kjer je Gregorčič preživel destinostvo; urednik dijaškega lista »Omladina«, Zagreb, 1925, br. 6, trdi n. pr., ocenjujoč našo knjižico, da je bil Simon Gregorčič »nesretan istarski (sic) kapelan«. Dà, dà, manj fraz v uvodu, pa več jedra! Kaj n. pr. naj si mislimo ob stavku: »Vse Gregorčičeve pesmi so produkt bola, ljubavi i duše? Prekrasnih, že ponarodelih »Njega ni« ter »Ohrani Bog te v cveti« zaman iščemo v zbirki. — Podjetju želimo boljših tolmačev za slovenske pesnike. Debevec.

Vladimir Levstik: **Deček brez imena in druge zgodbe za mlade čitatelje.** 1924. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Levstik zna pripovedovati za mladino. Ne vem pa, če more občutiti otroško naivno. Zato je njegova mladinska zbirka sicer v čast Novemu Rodu in mladinskim knjigam božičnih dni v preteklem letu. Vonja pa nima. Osebnostne poteze pač; zlasti v zadnji o »Godčevem Janku«, ki jo bo stoprv gimnazijec humanističnih zavodov umel. Ali pa tudi ne. Dr. I. P.

PRAVDA O VERONIKI DESENIŠKI.

Drugi odgovor Franu Albrechtu.

1.

Pri spisovanju »Epiloga Veroniki Deseniški« je imel Fr. Albrecht, kakor sam zatrjuje, dva poglavitna namena, in sicer: »pripomoči občinstvu do pravilnega umevanja Veronike in pa kolikor se da oteti reputacijo slovenske kritike, ki razodeva samo svojo umetniško in estetsko inferiornost, neobčutljivost in neizobraženost«. V to svrhu je »fiksiral« nekaj negativnih točk tega dela, hkrati pa je skušal dokazati, da je moja kritika nespametna, puhloglava in kar je že takih označb za slabo in krivično kritiko. Pri tem početju je izrekel precejšnje število trditev — estetskih in etičkih, ki naj jih javnost smatra za dokazujoče in dokazane. In ker so pisane s tem namenom, sem mnenja, da jih je treba kritično premotriti.

Najpreprostejša estetska zmožnost kakega kritika se pokaže v njegovi sposobnosti, umetnino tolmačiti. Zato pričujem s tem poglavjem. Albrecht izjavlja pri govorjenju o sporednosti med »Krstom pri Savici« in »Veroniko«, da tiči slovenstvo obeh del predvsem »v jedru del samih in v bistvu nastopajočih oseb: kakor je Prešeren v svojem tragičnem poemu zlasti na Črtomiru plastično podal neko (problematično) potezo slovenskega človeka, »ki se zažene, a se pozneje vstavi... Predvsem mi je tu nepojmljiva Albrechtova logika (kajti ta je prvi predpogoj vsake kritike), s katero zatrjuje, da je slovenstvo Krsta v bistvu Črtomirovega značaja, hkrati pa, da je glavna poteza njegovega značaja le problematično slovenska. Drugič se mi vidi zelo na-

ivno, iskati slovenstvo v značajih oseb, toda o tem pozneje. Tretjič se nikakor ne morem strinjati s trditvijo, da bi bil Prešeren namen tisti, ki mu ga podtika Albrecht, marveč sem mnenja, da je hotel ustvariti le pesnitev o tragični ljubezni, in poem, ki

Minljivost sladkih zvez na svet' oznani:
kak kratko je veselih dni število,
da srečen je le ta, kdor z Bogomilo
up sreče onstran groba v prsih hrani.

Nekoliko podrobneje pokaže Albrecht svojo zmožnost pravilnega tolmačenja na primeru, s katerim hoče dokazati, kako slabo, da »umem čitati pesnitev« jaz. To je mesto iz Veronike, ko Friderik zve za bratovo smrt. Dejal sem, da se Friderik odkrito veseli te smrti, Albrecht pa dokazuje, da to ni res, in navaja v dokaz štiri verzice iz tistega mesta. V teh verzih vidim jaz samo trenutno zresnitev, ki jo doživi vsak človek, kadar smrt pograbi tako blizu njega, o kaki žalosti pa ni niti sledu, zlasti ne, če pogledamo, kako se takoj nato pokaže pravo čuvstvo, ko pravi Friderik: »Ta sel radovljiški — ... Dajte mu vina. Dajte mu — vsega.« Tako govori človek, ki je sicer silno razburjen, toda veselo razburjen. Toliko o tolmačenju.

Sporedbo Krsta in Veronike rabi Albrecht zato, da pozneje lahko reče sledeče: »Lahko kdo odkloni Veroniko snovno (fabulistično) in idejno, prav tako kakor lahko v Krstu odklanjamo Črtomira in Bogomilo — da pa katero teh del ni umetnina, ne more dokazati nihče«. Takoj moram opomniti, da Veronike ne odklanjam fabulistično ali snovno, marveč jo odklanjam oblikovno, in sicer zavoljo oblikovanja glavnega konflikta in glavne osebe, kar se mi zdi, da sem v svoji kritiki dovolj jasno povedal. Poleg tega pa še zavoljo etične misli, ki je v nji, in zavoljo duha vsega dela. Če pa primerjam te vrednote v Krstu in v Veroniki, mora postati očito, da Veronika sporedbe ne vzdrži. A tudi o tem pozneje. Tu obenem opozarjam na preprosti estetski zakon, da je odvisnost med glavnim značajem in vrednostjo dela v epu dosti manjša nego v drami. Ta zakon, ki ga Albrecht ni upošteval, zopet govori za Krst. Kar pa se tiče odklanjanja Bogomile in Črtomira, bi rad čul resno sodbo, ki odklanja Bogomilo. Črtomir pa se more zopet odklanjati samo oblikovno, ker je njegov preokret premalo jasno in verodostojno široko pokazan. Nepravilno pa ga je odklonil Župančič, ker ga je odklonil idejno, češ, da ni naš junak, in to kljub temu, da je Prešeren povedal, kaj je hotel izraziti v Krstu in da Krst ni junaška pesnitev, in kljub temu, da je večkrat povedal, da so njegove strune »preslabe peti boje vam sloveče«.

Kjer govori Albrecht o dejanju, se poslužuje v zagovor Župančičevega stavka, ki ga je zapisal že v Gledališkem listu: »Zato se mi zdi, da je v moji Veroniki za eno dramo preveč dejanja. Če bi se snovi lotil danes, bi napisal samo iz te snovi dve drami: eno Veronikino, drugo Jelisavino.« Ta drugi stavek brez nadaljnega